

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Γιώργος Βασιλακόπουλος

«Μόνο ένα υποκείμενο που περιλαμβάνει όλα τα ατομικά υποκείμενα είναι ικανό να αγκαλιάσει την κοινωνία ως σύνολο»
Durkheim

Το 2005 ο Γ. Β. θα επισκεφθεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα την Καισαριανή, τον τόπο των εκτελέσεων των πολιτικών αγωνιστών της κατοχής και του εμφυλίου, για να αποτιμήσει φόρο τιμής. Εκεί θα γράψει ένα μοναδικό επιτάφιο ποίημα. Κατά περίεργο τρόπο, η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι η αγγλική. Τι συμβαίνει; Γιατί στην Αυστραλία γράφει τα ποιήματά του στην ελληνική γλώσσα και στην Ελλάδα γράφει την Καισαριανή στην αγγλική; Έχουμε μήπως εδώ, ανάγλυφη την ανάδειξη του αισθήματος της αποξένωσης μέσω της χρήσης της γλώσσας του ξένου; Αυτή η αντίφαση, όπου στην Αυστραλία η ποιητική γλώσσα είναι ελληνική και στην Ελλάδα αγγλική, υποδηλώνει μια ταυτόχρονη αντίδραση σε ένα συγκεκριμένο παρελθόν και παρόν, το οποίο βιώνεται ως ήττα και θάνατος;

Για ό,τι αφορά την Καισαριανή, κανένα ποιητικό στίλ, δεν θα ήταν πιο κατάλληλο από το είδος του επιτάφιου ποιητικού λόγου, για να δείξει αυτό που χάθηκε. Το είδος αυτό δημιουργεί ένα χώρο ανταλλαγής μεταξύ του παρόντος και του παρελθόντος, έλκοντας από το παρελθόν αυτό που χάθηκε. Στο επιτάφιο ποίημα του Βασιλακόπουλου για τους εκτελεσμένους της Καισαριανής, δημιουργείται ένα είδος διάδρομου διπλής κατεύθυνσης, όπου στον περιηγητή και αναγνώστη της ζωής, προσφέρεται και η δυνατότητα της εισόδου στον κόσμο των νεκρών. Το ποίημα χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο βρισκόμαστε από τη μεριά των ζωντανών όπως ακριβώς στα παραδοσιακά κλασικά επιτάφια ποιήματα, που έφτασαν στην τελειότητά τους κατά την αρχαιότητα και ειδικά με τον Σημωνίδη. Στο δεύτερο μέρος αυτού του ποιήματος έχουμε μια αντίστροφη κίνηση, όπου το υποκείμενο θρηνεί όχι για τους νεκρούς, αλλά για τη δική του αργοπορία να τους συναντήσει στο σημείο που θανατώθηκαν. "I arrived late/ my body would have found its place amongst their bodies". Το ποίημα δημιουργείται εδώ ως τόπος, όχι ανάδειξης των αρετών των φονευθέντων, όπως γίνεται στην παραδοσιακή επιτά-

φια ποίηση, αλλά ως πράξη ζυγιάσματος της ύπαρξης των ζωντανών, μεταξύ του παρόντος και του παρελθόντος.

KESARIANI
(place of execution)

I
their blood was no longer visible on
the gray walls of History
the last whisper of eternity could no
longer be heard in the eyes of those
around
only names
only the wind
playful children on the edge of the
night only the trees still had roots
o my love
hold my hand
and say the empty word
say the empty world

II
from the other side of the wall
I mourned the dead after many years
when I arrived
History had already left
I arrived late
my body
would have found its place amongst
their bodies
I would have greeted them with my
body
"I am here too" I would have said I
would have become an "I"
I would have stood with my body
before History
without us

Μετά την Καισαριανή και αφού περάσει αρκετά χρόνια διδάσκοντας φιλοσοφία στο πανεπιστήμιο, ο Γ. Β. θα εκδώσει προς το τέλος του 2013 ένα βιβλιαράκι 150 σελίδων, με τον τίτλο Monumental Fragments και υπότιτλο Places of Philosophy in the age of Dispersion. Ανοίγοντάς το, προετοιμαζόμαστε να έρθουμε σε επαφή με ένα φιλοσοφικό κείμενο έστω σε θραυσματική μορφή. Όμως βρισκόμαστε αντιμετώπι, με έναν έντονο στροβιλισμό του συναισθήματος που διαποτίζει τον φιλοσοφικό λόγο και τον μετατρέπει σε ποιητικό. True philosophers have

palms that carry flames θα γράψει, για να αγκαλιάσει έτσι με μια κίνηση την τρισυπόστατη ενότητα του Είναι του ανθρώπου ως Αντάρτη, Ποιητή και Φιλόσοφο.

Για τον Βασιλακόπουλο Τα Θραύσματα δεν σηματοδοτούν την γραμμική πορεία της σκέψης προς κάτι νέο για την ερμηνεία του κόσμου. Το νέο είναι η πορεία επιστροφής στο χαμένο όραμα μιας συλλογικότητας, που είναι διαρκώς ανοιχτή και πάλλουσα, και η οποία πρέπει να αναζητηθεί μέσα σ' όλη την ιστορία του κόσμου. Όμως η επιστροφή δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς η άρθρωση της σκέψης δεν γίνεται με την σωματική εκπνοή, αλλά με την εισπνοή. Το σώμα, ταυτόχρονα φιλοσοφικό, ποιητικό και αντάρτικο, στην οπισθοχώρησή του προς το παρελθόν αρθρώνει ένα λόγο θραυσματικό. Στα Μνημειακά Θραύσματα έχουμε έναν ανάποδο ντισεικό τόνο. Η κραυγή της τρισυπόστατης φωνής του Αντάρτη, του Ποιητή και του Φιλόσοφου, δεν οδηγεί προς τα έξω αλλά προς τα μέσα. Στα σωθικά.

Εκεί μέσα διαμορφώνεται η φιλοσοφία και η ποίηση της υποχώρησης, (Implosion), της κατάρρευσης του Είναι προς τα μέσα. Ιστορία δεν είναι πια, το σήκωμα του κόσμου προς τα πάνω και προς τα έξω, αλλά η κατάρρευση του κόσμου προς τα μέσα και προς τα κάτω. Το Γονάτισμα του προγράμματος της αλληλεγγύης, σηματοδοτεί την κατάρρευση του κόσμου στο κενό της αβύσσου, καθώς η πέτρα της ιδιοκτησίας τον τραβά με ιλιγγιώδη ταχύτητα στο κενό. Αυτή την πτώση ακολουθεί και ο Αντάρτης, Ποιητής, Φιλόσοφος ελπίζοντας πως στον πάτο της Ιστορίας αυτής, θα συναντήσει την αρχή του κόσμου, το όραμα της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης. Θα γράψει: "History is the implosion of the gathering towards its origin, a moving backward..." και παρακάτω γράφει πάλι: "Historical time doesn't move forward but backwards towards its source of activation".

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Μετά την Καισαριανή και αφού περάσει αρκετά χρόνια διδάσκοντας φιλοσοφία στο πανεπιστήμιο, ο Γ. Β. θα εκδώσει προς το τέλος του 2013 ένα βιβλιαράκι 150 σελίδων, με τον τίτλο Monumental Fragments και υπότιτλο Places of Philosophy in the age of Dispersion.